

A vagyonosodási vizsgálatok során a NAV által alkalmazott, jogszabályi alapok nélküli „készpénz-egyenleg” módszer pontos modellje. (2013.07.04)

Ahhoz, hogy a vagyonosodási vizsgálatoknál ne kerüljünk kiszolgáltatott helyzetbe, szükséges, hogy ismerjük a NAV által alkalmazott készpénz-egyenleg módszert. Akár lehetne ez is a helyes becslési módszer, ha a jogszabály ezt megengedné. De nem engedi meg. Valamennyi adótörvényünk pénzforgalmi szemléletű. A készpénzforgalmi szemlélet egy jogszabályi alapok nélküli NAV-kitaláció. Kár, hogy a bíróságok is bedőltek ennek. Valószínűleg azért, mert nem szakkérdésnek tekintették a becslési módszer meghatározását. Jogkérdésnek tekintették? Milyen alapon?

A személyi jövedelemadó törvény szerinti bevétel a pénzeszközöket növeli, a kiadás a pénzeszközöket csökkenti. Ezt hívjuk pénzforgalmi szemléletnek. A NAV által alkalmazott készpénzforgalmi szemlélet nem létezik, ez egy adóhatósági kitaláció. Az alábbiakban ismertetem az adóhatóság által kidolgozott becslési módszert, a „készpénz-egyenleg” módszert. Ezt vetem össze a törvényi rendelkezésekkel.

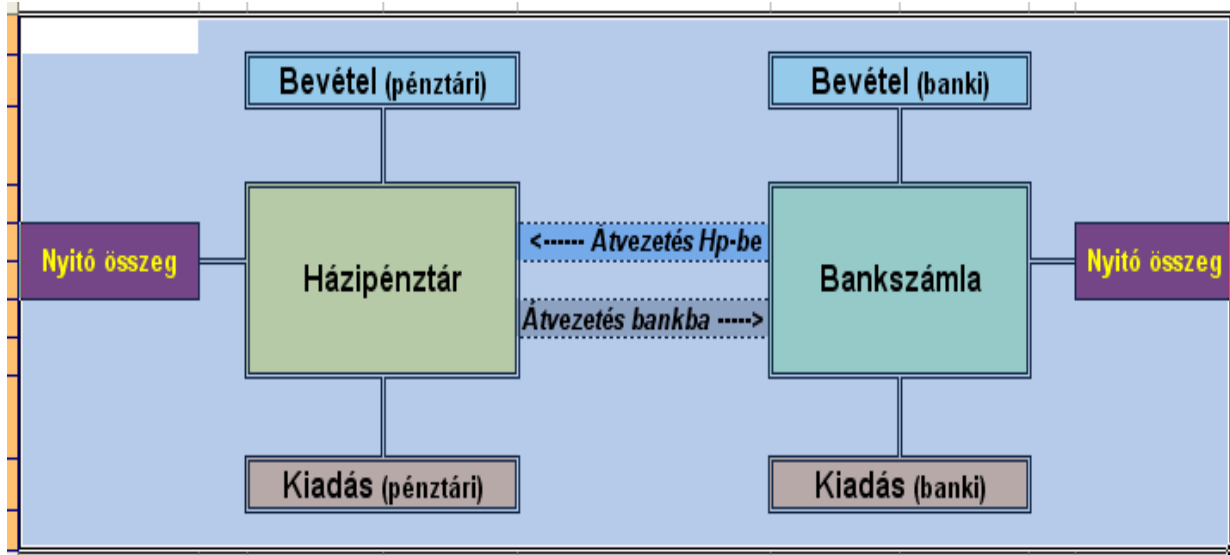
Az Art. 108.§ (1) - (2) bekezdés és a 109.§ (1) bekezdés alapján az Adóhatóságnak kell bizonyítani, hogy fennállnak a becslés feltételei. Ennek bizonyításához vagyonszámlát kell felállítani, mely külön oldalon tartalmazza a bevételeket és a kiadásokat. Becslés esetén bizonyítania kell, hogy a becslési módszer valószínűsíti a törvényeknek megfelelő adóalapot. A becslési módszer leírása:

Idősoros (kronologikus) pénzforgalmi mérleg, amelyik a tényleges felmerülése időpontjában tartalmazza a bevételeket és a kiadásokat. A magánszemély pénzeszközeiben beállt változásokat időrendi sorrendben rögzíti (Cash Flow módszer).

A becslési módszer alapjainak meghatározásában eddig engednek a jogszabályok szabad választást. Mivel a becslési módszernek a törvényeknek megfelelő adóalapot kell valószínűsíteni, ezért vizsgáljuk meg, milyen Szja törvénybeli alapnyilvántartás modell felel meg a becslési módszernek. A pénzforgalmi mérleg egy bevétel-kiadás nyilvántartás, amelyik időrendben, folyamatosan, ellenőrizhető módon rögzít minden olyan adatot, amelyik a törvényeknek megfelelő adókötelezettség megállapításához szükséges. Az Szja törvény 5. számú melléklete taxatív felsorolásban tartalmazza a bevételi-kiadás alapnyilvántartásokat.

Az alapnyilvántartások közül a **pénztárkönyv** modell felel meg a becslés során alkalmazott idősoros pénzforgalmi módszernek. A **pénztárkönyv** alapnyilvántartás

egy Cash Flow módszer, mely a magánszemély pénzeszközeiben beállt változásokat rögzíti idősorosan, így megfelel az Art. 109.§ (1) bekezdésében foglalt **bevételek** (Szja. törvény 4.§ (1) – (2) bekezdés), illetve **kiadások** mérlegszerű felállításának. Modelljét a következő ábra szemlélteti:

A pénztárkönyv modell a következő gazdasági események nyilvántartására alkalmas:

- Pénztári nyitó érték
- Banki nyitó érték
- Pénztári Bevétel
- Banki Bevétel
- Pénztári Kiadás
- Banki Kiadás
- **Készpénzbefizetés bankszámlára** (átvezetés bankszámlára)
- **Készpénzfelvétel bankszámláról** (átvezetés"pénztárcába")

A készpénzbefizetés a bankszámlára illetve a készpénzfelvétel bankszámláról gazdasági események a **magánszemély vagyoni helyzetében változást nem jelent**, ezt összefoglalóan úgy hívják, hogy **átvezetés** a házipénztár és a bankszámla között. A pénztárkönyv modellben **Bevétel**, ami növeli a rendelkezésre álló pénzeszközt, **Kiadás**, ami csökkenti a rendelkezésre álló pénzeszközt.

A fentiekben ismertettem a vagyonosodási vizsgálatoknál alkalmazott kronologikus mérlegmódszer **törvényi kereteit**. Az APEH-NAV által kidolgozott „**készpénz-egyenleg**” módszer egyértelműen a pénztárkönyv modellből származtatható úgy, hogy **elhagyjuk** a bankszámlára vonatkozó gazdasági eseményeket.

- **Banki nyitó érték**
- **Banki Bevétel**
- **Banki Kiadás**

Jól látszik, hogy ezáltal kiesnek a „mérlegből” a személyi jövedelemadó törvény szerinti bevételek, illetve kiadások, vagyongyarapodások, életvitelre fordított kiadások, tehát a mérleg mindkét oldala sérül. A kieső - jogszabályokon alapuló – Bevétel - Kiadás gazdasági események helyébe jogszabályi alapokkal nem rendelkező, sőt azzal kifejezetten ellentétes Bevétel –Kiadás fogalmakat vezet be az APEH-NAV készpénz-egyenleg módszere.

- A **készpénzbefizetés bankszámlára** átvezetést **Kiadás**nak tekinti,
- A **készpénzfelvétel bankszámláról** átvezetést **Bevétel**nek tekinti.

Minden adótörvényünk (Szia törvény, Art.) *pénzeszközökre* vonatkozik. Semmilyen különbséget nem tesz a készpénz, utalvány, értékpapír, számlapénz vonatkozásában. A házipénztár („pénztárca”) és a saját bankszámla közötti „átvezetés” a magánszemély pénzeszközeiben, vagyoni helyzetében a hatályos törvények szerint változást nem jelent. A pénzeszközök készpénzre szűkítését az adóhatóság által alkalmazott kronologikus mérleg módszer nem teszi szükségessé, egyértelműen a törvényi keretek átlépést jelenti. Ezt meghaladóan, mivel a „*készpénz-egyenleg*” módszernél a készpénz és bankszámla közötti átvezetés vagyenváltozással jár, ezért **a Pénzforgalmi és a Készpénzforgalmi szemlélet kölcsönösen kizárja egymást!** A pénztárkönyv modell **csontkításával** származtatott „*készpénz-egyenleg*” módszer az alábbi jogszabályhelyekkel ellentétes:

1995. évi CXVII. (Szia) tv. 4.§ (2) bekezdése: „**Bevétel** a magánszemély által bármilyen jogcímen és bármely formában mástól megszerzett vagyoni érték...”

Szia. tv. 10.§ (1) bekezdése: „**Pénz** esetében a **bevételek megszerzésének időpontja** az a nap, amelyen azt a magánszemély vagy javára más személy birtokba vette (átvette) vagy amelyen azt a magánszemély javára **bankszámlán** (pénzforgalmi számlán) **jóváírták**,...”

Art. 1.§ (2) bekezdés: „...Ha a törvény az adóhatóságot mérlegelésre jogosítja fel, azt csak a felhatalmazás céljának megfelelően, a **törvényes keretek között** gyakorolhatja.”

Art. 109.§ (1) bekezdés: „Ha az adóhatóság megállapítása szerint az adózó vagyongyarapodásával vagy életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a **bevallott**, és bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett **jövedelmének együttes összege**, az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg...”

A készpénz és a bank (számlapénz) közötti átvezetés összege és időpontja semmilyen információt nem ad az Szja törvény szerinti bevétel, illetve vagyonszerzés (kiadás) összegére és tényleges időpontjára!

Az éves '53-as személyi jövedelemadó bevallás semmilyen információt nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a jövedelem milyen formában keletkezett. A bevallásból nem hagyható el az Szja. tv. 10.§ (1) bekezdése szerint bankszámlán jóváírt jövedelem. Az Art. 109.§ (1) bekezdése is pénzeszközre vonatkozik.

A Szja. törvény 4.§ (2) bekezdése alapján egyértelmű, hogy bevételt csak **Más személytől** lehet szerezni. A bevételt bármilyen formában meg lehet szerezni. Tehát a személyi jövedelemadó törvény szerint egyértelműen bevételnek minősül az is, ha a kifizető vagy más magánszemély a bankszámlára utalja a vagyoni értéket, de nem tekinti bevételnek a saját bankszámláról készpénzfelvételt. Tényleges bevételszerzés időpontja a bankszámlára utalás időpontja, és nem az onnan későbbi időpontban történő készpénzben felvétel. Ha a magánszemély a bankszámlára utalt bevételét bankszámláról tovább utalással használja fel, akkor ezek a bevételek, kiadások nem kerülnek be a készpénzforgalmi vagyonmérlegbe.

Az adóhatóságnak az Art. 1.§ (2) bekezdése szerint nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy az Szja. törvény 4.§ (2) bekezdés szerinti Bevétel fogalmát figyelmen kívül hagyja és saját - nem törvényen alapuló - módszerrel helyettesítse.

Az Adóhatóságnak nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy a bevétel megszerzésének időpontját az Szja törvény 10.§ (1) bekezdésétől eltérő módon határozza meg, illetve a vagyongyarapodás, életvitelre fordított ellenérték tényleges időpontjától eltérő időpontot állapítson meg.

Az adóhatóság „készpénz-egyenleg” módszere a bevételeket tényleges időpontjukhoz képest későbbre, a kiadásokat a tényleges időpontjukhoz képest előbbre hozza, így fiktív forráshiányt generál!

Ennek alátámasztására soroljuk fel a „készpénz-egyenleg” módszer jellemezőit.

- A vizsgált időszak elején bankszámlán lévő nyitóértékkel nem számol, pedig a meglévő összeg egyértelműen vizsgált időszak előtti bevételből származik, tehát a bevétel a vizsgált időszak előtt keletkezett. Bevételeként a bankszámláról készpénzfelvételkor számolja el az Szja. tv. 10.§ (1) bekezdésével ellentétesen, jóval **később**, mint a bevétel tényleges keletkezése.

- A bankszámlára átutalt bevétellel nem számol, pedig ennek Szja. 10.§ (1) bekezdés szerinti megszerzés időpontja is egyértelműen meghatározható. Az éves '53-as személyi jövedelemadó bevallásban szereplő jövedelmet csak részben veszi figyelembe aszerint, hogy az készpénz formájában vagy számlapénz (bankszámlán jóváírás) formában keletkezett. Bevételeként a bankszámláról készpénzfelvételkor számolja el az Szja. tv. 10.§ (1) bekezdésében foglaltakhoz képest **később**.
- A bankszámláról átutalt, bankkártyával teljesített életviteli illetve vagyongyarapodási kiadásokkal nem számol. Azokat **jóval megelőzően**, a saját bankszámlára készpénz befizetésekor számolja el kiadásként.

Az idősoros „*készpénz-egyenleg*” módszer a jogszabályi előírásokkal ellentétes bevételszerzési, illetve kiadási teljesítési időpontokat határoz meg. A bevételt és a kiadást tényleges időpontjában kell elszámolni, és nem lehet a bevételt a tényleges időpontjához képest később, a kiadást a tényleges felmerüléséhez képest korábban elszámolni, mert így a „*készpénz-egyenleg*” módszer fiktív forráshiányt generál.

A „*készpénz-egyenleg*” módszer nem felel meg az Art. 108.§ (2) bekezdésének. A valóságtól (akár évekkel) eltérő teljesítési (megszerzési) időpontok miatt a **„készpénz-egyenleg” módszer a törvényeknek megfelelő adó alapiját nem valószínűsíthetik!**

Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy az ilyen módszerek joghatást önmaguktól nem fejtenek ki. Jó lenne, ha ezt a bíróságok is figyelembe vennék és megszűnne a NAV és a bíróságok „*édes-kettese*”. A becslési módszer szakkérdés és nem jogkérdés! Az okleveles adószakértők szakértelmére sokkal jobban kellene támaszkodniuk a bíróságoknak. Végül a készpénz-egyenleg módszerre egy elrettentő példa: a magánszemélyt 2008 évre vizsgálják. 2007. december 31-én rendelkezik 1 millió forint készpénzzel, amit okirattal értelemszerűen nem tud alátámasztani. 2008-ban az első banki napon befizeti bankszámlájára az 1 millió forintot. Ez a befizetés támasztja alá, hogy valóban rendelkezett 1 millió forint készpénzzel és ezt az összeget a vizsgált időszak előtt szerezte. A folyószámlájára befizetett összeget év végén, december 31-én veszi fel. Ez a magánszemély nyilvánvalóan nem vagyonosodott. Mégis a NAV készpénz-egyenleg módszere az 1 millió forint bankszámlára befizetést kiadásnak számolja el. Így ennek a magánszemélynek 2008. évre 1 millió forráshiány után állapít meg a NAV adóhiányt, 50% adóbírságot és késedelmi pótlékot. Az ész megáll. Sürgősen szakmai felügyelet alá kellene helyezni az adóhatóságot. Rájuk férne.

Angyal József okleveles adószakértő , +36/20-9429-386 , www.angyalado.hu